

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı: 4262
Tarih: 06.02.2024

10/960

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli yaşanan depremler sebebiyle resmî açıklamalara göre 11 ilde 53 bin 537 kişi hayatını kaybetmiş, en az 107.000 kişi yaralanmış, binlerce kişi ise hayatına engelli olarak devam etmek zorunda kalmıştır. Aileler sevdiklerini kaybetmenin travmasını yaşamaya devam etmekteyken tüm can ve mal kayıplarından sorumlu kamu/özel kurum ve kişilerin belirlenmesi, yargılanması, hesap vermesi ve gelecek hayatların korunması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

Ceylan AKÇA CUPOLO
Diyarbakır Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli yaşanan ve Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, Kilis, Şanlıurfa, Adana, Osmaniye, Diyarbakır, Elâzığ illerini de etkileyen 7.7 ve 7.6 büyüklüklerindeki depremler büyük bir yıkıma ve can kaybına yol açmıştır; resmî açıklamalara göre 53 bin 537 kişinin hayatını kaybetmiş, en az 107.000 kişi yaralanmış, binlerce kişi ise hayatına engelli olarak devam etmek zorunda kalmıştır.

İnsan Hakları İzleme Örgütü 2 Şubat 2024 tarihinde yaptığı açıklama ile 6 Şubat depremlerinde yıkılan binalarla ilgili iddianameleri, haberleri incelediğini; avukatlarla görüştüğünü ve edindikleri bilgiler sonucunda hükümetin yıkılan binlerce kusurlu binadan sorumlu kamu görevlilerinin sorumlu tutulmasını sağlamakla yükümlü olduğunu paylaşmıştır. Depremi ardından müteahhitler, yapı denetçileri ve teknik personel hakkında açılan davaların duruşmaları geçtiğimiz aylarda başlamasına rağmen henüz güvenli bina standartlarının çok altında kalan sayısız inşaat projesini onayladıkları veya deprem riskinin yüksek olduğu bir bölgede yapısal sorunları olduğu bilinen binalarda yaşayan insanları korumak amacıyla önlem almadıkları için ceza alan tek bir kamu görevlisi, seçilmiş belediye başkanı veya belediye meclisi üyesi olmamıştır.

Hükümetin depreme ilişkin yükümlülükleri; yerleşim yerlerinin deprem ve doğal afet bölgelerine uygun olarak seçilmesi, planlanması, bu bölgelerin dinamiklerine göre depreme dayanıklılık sağlanması adına yapı değerlerinin mevzuat ile belirlenmesi, kaçak yapılaşma, İmar Kanunu'na aykırılık durumlarının tespit edilmesi, yapı denetimlerinin usul ve mevzuatta belirlenen şekle uygun olarak yapılması, tespit edilen yapıların inşaatı devam ediyor ise inşaatın durdurulması ve derhal yıkılması ve ilgililere gerekli cezai yaptırımların uygulanması, deprem sonrasında acil müdahale için, acil durum müdahale planının oluşturulması, etkili ve hızlı müdahale sürecinin yönetilmesi, acil durum müdahale planına uygun şekilde davranılması, deprem sonrası arama kurtarma çalışmalarına en hızlı şekilde başlanması, tedavi süreçlerinin en hızlı şekilde yönetilmesi, barınma, beslenme vb. temel ihtiyaçların eksiksiz ve en hızlı şekilde sağlanması, can ve mal güvenliğinin sağlanması, deprem sonrasında, depremden etkilenen kişilere hayatlarını normal bir şekilde idame ettirebilmek için gerekli maddi ve manevi desteğin sağlanmasıdır. Hükümet bahsi geçen yetki ve sorumluluklarını, kamu hizmeti ve kamu görevini eksiksiz, kusursuz ve zamanında sağlama yükümlülüğünü, 6 Şubat depremlerinde ihlal ve ihmâl etmiştir.

Aileler sevdiklerini kaybetmenin travmasını yaşamaya devam etmekteyken yaşananların siyasi sorumlularının, tüm can ve mal kayıplarından sorumlu olan kamu/özel kurum ve kişilerinin belirlenmesi, yargılanması, hesap vermesi ve gelecek hayatların korunması için bir meclis araştırması açılması elzemdir.

GEREKÇE

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli yaşanan ve Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, Kilis, Şanlıurfa, Adana, Osmaniye, Diyarbakır, Elâzığ illerini de etkileyen 7.7 ve 7.6 büyüklüklerindeki depremler büyük bir yıkıma ve can kaybına yol açmıştır; resmî açıklamalara göre 53 bin 537 kişinin hayatını kaybetmiş, en az 107.000 kişi yaralanmış, binlerce kişi ise hayatına engelli olarak devam etmek zorunda kalmıştır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının açıklamalarına göre Hatay'da 13 bin 883, Kahramanmaraş'ta 7 bin 295, Adıyaman'da 5 bin 826, Malatya'da 4 bin 197, Gaziantep'te ise 3 bin 805 olmak üzere bölgede toplamda 36 bin 932 bina deprem anında yıkılmıştır. Toplam 872 bin bağımsız bölümden oluşan 311 bin bina ise aldıkları hasarlar nedeniyle kullanılamaz hale gelmiştir.

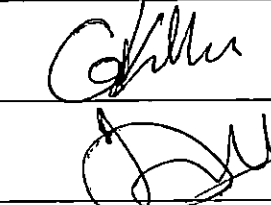
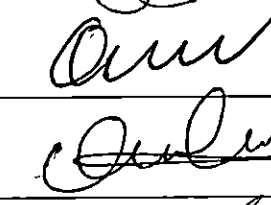
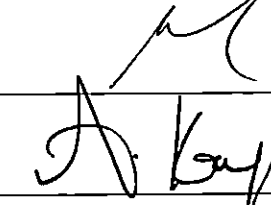
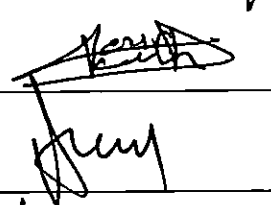
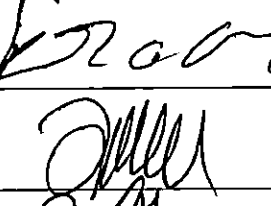
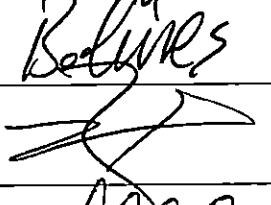
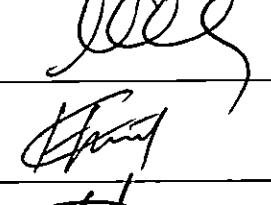
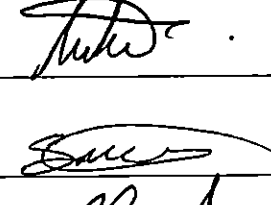
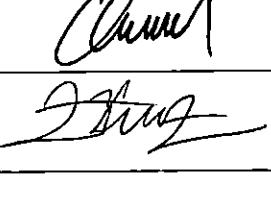
İnsan Hakları İzleme Örgütü 2 Şubat 2024 tarihinde yaptığı açıklama ile 6 Şubat depremlerinde yıkılan binalarla ilgili iddianameleri, haberleri incelediğini; avukatlarla görüştüğünü ve edindikleri bilgiler sonucunda hükümetin yıkılan binlerce kusurlu binadan sorumlu kamu görevlilerinin sorumlu tutulmasını sağlamakla yükümlü olduğunu paylaşmıştır. Depremi ardından müteahhitler, yapı denetçileri ve teknik personel hakkında açılan davaların duruşmaları geçtiğimiz aylarda başlamasına rağmen henüz güvenli bina standartlarının çok altında kalan sayısız inşaat projesini onayladıkları veya deprem riskinin yüksek olduğu bir bölgede yapısal sorunları olduğu bilinen binalarda yaşayan insanları korumak amacıyla önlem almadıkları için ceza alan tek bir kamu görevlisi, seçilmiş belediye başkanı veya belediye meclisi üyesi olmamıştır. İnsan Haklarını İzleme Örgütü tarafından incelenen davaların çoğunda sanıklar, 2 yıldan 22,5 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılabilir "öngörülebilir taksirle ölüme ve yaralamaya sebebiyet verme" suçundan yargılanmaktadır.

Önceki yıllarda yaşanan depremlerde çöken ve insanların ölümüne neden olan binalardan sorumlu müteahhitler ve inşaatçılar hakkında görülen davalar incelendiğinde ise mahkemeler ölçeğin alt sınırında cezalar vermiştir ve genellikle bu cezaları da para cezasına çevirmiştir. İncelenen dosyalarda kamu görevlilerine yönelik bir soruşturma açıldığından ya hiç bahsedilmediği ya da bu kişilerle ilgili soruşturma dosyalarının ayrıldığı ifade edilse de savcılığın herhangi bir kamu görevlisi hakkında soruşturma izni almak için bir başvuruda bulunup bulunmadığı, bulunduyorsa bu iznin alınıp alınmadığının belirtilmediği görülmüştür. Nitekim 1999 yılında Marmara bölgesinde meydana gelen ve en az 17.480 kişinin hayatını kaybettiği depremle ilgili olarak, görevi kötüye kullanmakla suçlanan çok az sayıdaki kamu görevlisi ile birlikte, özel sektörden aktörler hakkında da çok sınırlı ve yavaş işlem yapılmış ve davaların çoğu hapis cezalarının para cezasına çevrilmesiyle ya da zaman aşımına uğrayan davaların düşmesi ile sonuçlanmıştır. 1999 yılındaki Marmara depreminde enkaz altında 195 kişinin hayatını kaybettiği iki toplu konutta meydana gelen altı ölümle ilgili davada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'nin, özellikle de depremle ilgili etkin cezai soruşturma yapılmaması nedeniyle yaşam hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir. Mahkeme, Türkiye kanunlarının kamu görevlilerini kovuşturmak için önceden izin alınması gerekliliğini defalarca eleştirmiştir.

Hükümetin depreme ilişkin yükümlülükleri; yerleşim yerlerinin deprem ve doğal afet bölgelerine uygun olarak seçilmesi, planlanması, bu bölgelerin dinamiklerine göre depreme dayanıklılık sağlanması adına yapı değerlerinin mevzuat ile belirlenmesi, kaçak yapılaşma, İmar Kanunu'na aykırılık durumlarının tespit edilmesi, yapı denetimlerinin usul ve mevzuatta belirlenen şekle uygun olarak yapılması, tespit edilen yapıların inşaatı devam ediyor ise inşaatın durdurulması ve derhal yıkılması ve ilgililere gerekli cezai yaptırımların uygulanması, deprem sonrasında acil müdahale için, acil durum müdahale planının oluşturulması, etkili ve hızlı müdahale sürecinin yönetilmesi, acil durum müdahale planına uygun şekilde davranılması, deprem sonrası arama kurtarma çalışmalarına en hızlı şekilde başlanması, tedavi süreçlerinin en hızlı şekilde yönetilmesi, barınma, beslenme vb. temel ihtiyaçların eksiksiz ve en hızlı şekilde sağlanması, can ve mal güvenliğinin sağlanması, deprem sonrasında, depremden etkilenen kişilere hayatlarını normal bir şekilde idame ettirebilmek için gerekli maddi ve manevi desteğin sağlanmasıdır. Hükümet bahsi geçen yetki ve sorumluluklarını, kamu hizmeti ve kamu görevini eksiksiz, kusursuz ve zamanında sağlama yükümlülüğünü, 6 Şubat depremlerinde ihlal ve ihmal etmiştir ve dolayısıyla meydana gelen tüm can ve mal kayıplarından sorumludur.

Türkiye'de kamu görevlilerinin görevleri sırasında işledikleri suçlar nedeniyle soruşturulması söz konusu kişinin mevkiine bağlı olarak devlet makamlarının iznini gerektiren bir kanuna tabidir. İnşaat projelerini onaylama, inşaat ruhsatı verme, inşaatlarda projelere ve teknik şartnamelere uyulup uyulmadığını denetleme ve binaların iskân için güvenli olup olmadığını onaylama sorumluluğu, seçilmiş belediye başkanlarına, belediyelerin imar komisyonlarına atanan seçilmiş belediye meclisi üyelerine, belediyelerin imar ve şehircilik birimleri ile çevre, şehircilik ve iklim değişikliği bakanlığının il müdürlüklerinde çalışan kamu görevlilerine aittir. Ayrıca, AHİM kararında da belirtildiği gibi, kamu görevlilerinin soruşturulmasına izin verilip verilmeyeceğini belirleyen idari organların yürütmeden bağımsız değildir.

Deprem ve sonrasında yaşananların siyasi sorumlularının, tüm can ve mal kayıplarından sorumlu olan kamu/özel kurum ve kişilerinin belirlenmesi, yargılanması, hesap vermesi ve gelecek hayatların korunması için bir meclis araştırması açılması elzemdir.

1	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
2	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	KARS	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
16	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
17	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	